

Den vassaste saxen i lådan

Växtnoden arrangerade ett kombinerat rundabordssamtal och webinarium onsdagen den 15 mars, *Den vassaste saxen i lådan – möjligheter och utmaningar med nya genomiska tekniker i växtförädling*, där möjligheter och utmaningar med nya genomiska tekniker i växtförädlingen diskuterades.

Tack vare CRISPR/Cas9 och andra nya genomiska tekniker har livsvetenskaperna genomgått en revolutionerande utveckling. Inom det medicinska området bidrar gensaxen till utveckling av nya cancerterapi och studier för att bota ärftliga sjukdomar har påbörjats. Inom växtförädlingen öppnas nya möjligheter att förse grödor med önskvärda egenskaper. Runtom i världen finns redan grödor utvecklade med CRISPR/Cas9 i odling. Annika Åhnberg inledde som moderator med att kort beskriva växtförädlingens utveckling och hur den baserats på forskningens framsteg. Frågan är nu hur de senaste teknikerna för genredigering ska regleras i EU och om en odling av sådana växter ska bli möjlig.

Mariette Andersson, forskningsföretaget SolEdits och SLU, berättade om kvalitetsegenskaper i potatis som företaget söker förbättra med gensaxen i samarbete med Lyckeby Stärkelsen. Det som kommit längst är amylopektinstärkelse, som en lagringsstabil stärkelse för livsmedel. Med denna kan processer för att kemiskt modifiera vanlig potatisstärkelse undvikas. Andra exempel som belystes var höjd andel amylosstärkelse som inte bryts ner lika snabbt; lägre halt av glykoalkaloider i potatisproteinet; och mindre risk för att akrylamid bildas vid fritering. SolEdits anser sig vara internationellt ledande i fråga om genredigering av potatis.

Petri Leinonen, De Gröna i Finland, beskrev arbetet inom sitt parti med att ta fram ett uppdaterat program för landsbygdspolitiken. Det handlade om att främja en långsiktigt uthållig livsmedelsproduktion i balans mellan basala förutsättningar och teknologi där växtförädlingen var vik-

tig. Det hade därför inte varit något större problem att ta in skrivningar om att underlätta utnyttjande av genredigering när detta hade aktualiserats i partiets ledning.

Jens Sundström, Växtnoden och SLU, beskrev hur processen för att ta fram en särskild reglering av genredigering och andra nya genomiska tekniker nu förs framåt i EU-kommissionen. Det är sagt att förslaget ska komma den 7 juni. Han förutspådde att hela processen troligen resulterar i att en odling blir möjlig i EU men att ingen kommer att vara nöjd med utformningen av regleringen efter alla kompromisser för att få den på plats. Märkning och spårbarhet kommer att vara knäckfrågor.

Efter dessa presentationer följde kommentarer från Joakim Borgs, Lantmännen och LRF, Nicklas Amelin, Livsmedelsföretagen, Gunnela Ståhle, Vi Konsumenter, och Erika Olsson, Ekologiska lantbrukarna. Kommentarer och inlägg i efterföljande diskussion kan sammanfattas så här: Petri Leinonen och Erika Olsson lyfte frågor om äganderätt men menade också att växtförädlingens tekniker är en avsevärt mindre fråga än hur våra livsmedelssystem kan bli uthålliga. Erika ville likväl se en fortsatt reglering av genredigerade växter som idag. Joakim Borgs och Nicklas Amelin betonade att konkurrenskraft för primärproduktionen och produktutveckling i industrin är beroende av nya tekniker. Enligt Nicklas och Jens pekar undersökningar på att konsumenters oro för GM-växter inte är så stor. Alla framhöll aspekter på spårbarhet och märkning som väsentliga områden.

Anders Nilsson

Försöksodling av genredigerad potatis. Potatisen har en stärkelsekvalitet som är naturligt lagringsstabil och kan ersätta kemiskt modifierad stärkelse i livsmedelsprodukter. Foto: Mariette Andersson och Mats Nordström.

Webinariet kan ses i efterhand här: <https://www.ksla.se/aktivitet/den-vassaste-saxen-i-ladan/>